

เมียงวรั้ง: ภาษาและการสื่อสาร

Cross-Cultural Marriages (between Thai women and western men): Language and Communication

ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ¹

บทคัดย่อ

ในช่วงของการทำความเข้าใจและการเรียนรู้ระหว่างหญิงชนบทอีสานกับชายชาวตะวันตกนั้นภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากเป็นภาษาแรกที่ใช้ในการสื่อสาร ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของฝ่ายหญิงส่วนมากเป็นการสื่อสารในระดับคำและรูปประโยคอย่างง่าย บางกรณีใช้ภาษาท่าทาง และการวาดภาพ หลังจากแต่งงานฝ่ายหญิงต้องปรับตัวอย่างมากในการเรียนรู้ภาษาของสามี (นอร์เวย์ เยอรมัน และสวีเดน เป็นต้น) จากสถาบันสอนภาษา ที่เปิดสอนในประเทศไทย หรือในประเทศสามี ในลักษณะของครอบครัว หญิงชนบทอีสานผู้เป็นแม่ จะมีบทบาทสำคัญในการอบรมและสอนภาษาไทยให้แก่ลูก ในขณะที่ชายชาวตะวันตกผู้เป็นพ่อจะเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางภาษาของตนให้แก่ลูก ทั้งนี้ การที่สามีชาวต่างชาติบางคนตัดสินใจมาใช้ชีวิตร่วมกับฝ่ายหญิงในชุมชนอีสาน ยังผลให้เกิดภาวะหลายภาษาในหมู่บ้าน ประกอบด้วย ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยกลาง ภาษาอังกฤษ และภาษาของสามี ด้วยความหลากหลายดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการเลือกใช้ภาษา และการสลับภาษาเพื่อใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน โดยมุ่งเน้นความหมายเป็นหลักมากกว่าความถูกต้องทางไวยากรณ์

¹ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

At the beginning of the relationship between Isaan women and western men, English plays an important role as they get to know each other. Isaan women mostly use English at word level or simple sentences. In some cases, they use gestures and drawings. After marriage, women have to learn their husband's language (Norwegian, German, or Swedish) from a language institute either in their husband's country or in Thailand. In raising children, both mother and father teach their own language and foster their own culture in the children. Some western men have decided to live with their wives in Isaan rural areas; as a consequence, multilingualism exists in these communities. The languages used are Isaan (one dialect of Thai language), standard Thai, English, and the language of the husband. Code switching and language choosing are also used in communication between the wives and their husbands. However, the focus is on meaning rather than grammatical accuracy.

การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural marriage) หรือการแต่งงานข้ามชาติ (transnational marriage) เป็นปรากฏการณ์เกิดขึ้นมานานแล้วในสังคมไทย และในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมาการแต่งงานของหญิงไทยกับชายชาติตะวันตกได้เพิ่มมากยิ่งขึ้นและมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะกรณีของหญิงไทยในชนบทอีสาน ในงานวิจัยหลายเรื่องได้ศึกษาการแต่งงานของหญิงในสังคมชนบทอีสานกับชายชาติตะวันตกซึ่งส่วนมากเป็นงานทางด้านสังคมศาสตร์โดยได้กล่าวถึงสาเหตุและแรงผลักดันให้หญิงไทยแต่งงานกับชายต่างชาติว่า เป็นผลเนื่องมาจากความยากจน และความผิดหวังในชีวิตสมรสกับชายชาวไทย

วิธีการเชื่อมโยงของหญิงชนบทอีสานกับชายชาวต่างชาติของหญิงไทยในชนบทอีสานนั้นมีหลายช่องทางด้วยกันโดย รัตนา บุญมัยยะ (๒๕๔๘:๒๑-๒๒)

² ในบทความนี้เมื่อกล่าวถึงชายชาวต่างชาติ หมายถึงชายชาวตะวันตกที่มีลักษณะทางกายภาพคือ ผิวขาว ผมสีทอง ลักษณะสูงใหญ่และพูดภาษาอังกฤษ เยอรมัน นอร์เวย์ และภาษาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษาไทยเป็นภาษาแม่

ได้ทำการศึกษาผู้หญิงอีสานชาวร้อยเอ็ดที่แต่งงานกับชาวต่างประเทศว่า หญิงที่เป็นปัญญาชนและมาจากชนชั้นกลางมีแนวโน้มในการพบคู่ของตนเองในระหว่างการไปศึกษาต่อในต่างประเทศหรือพบกันในที่ทำงานตามสาขาอาชีพที่เรียนมา แต่ผู้หญิงจากหมู่บ้านชนบทอีสานมีแนวโน้มในการพบคู่สามีฝรั่งของตนเองในระหว่างที่ทำงานเป็นสาวใช้ สาวเสิร์ฟ แคชเชียร์ และหมอนวดในภาคอุตสาหกรรม การบริการ เช่น ตามสถานบันเทิงเริงรมย์ที่กรุงเทพฯ พัทยา ภูเก็ต สมุย และ เชียงใหม่ รวมถึงการผ่านช่องทางการแนะนำจากครอบครัว ญาติพี่น้องและเพื่อนที่สมรสกับชายต่างชาติมาก่อน เพื่อนๆ หรือ ญาติของสามีที่เป็นชาวต่างประเทศ เกิดความสนใจผู้หญิงไทยและวัฒนธรรมหมู่บ้านอีสาน พวกเขาจะติดตามกลุ่มภรรยาฝรั่งและสามีของเธอมาเที่ยวและหลายคนก็ได้พบรักกับหญิงไทยในหมู่บ้าน

เมื่อหญิงชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและชายชาวตะวันตกได้ทำความรู้จักกันตลอดจนหลายคู่สานต่อความสัมพันธ์จบจนหญิงและชายตัดสินใจแต่งงานและมีชีวิตคู่กัน ภาษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมล้วนมีบทบาทตั้งแต่นั้น ความแตกต่างทางด้านภาษาเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ด้วยความแตกต่างและการทำความเข้าใจในการสื่อสารซึ่งกันและกันนั้นพวกเขาสื่อสารกันอย่างไรตั้งแต่เริ่มการทำความรู้จักและการตกลงใช้ชีวิตคู่ในประเทศใดประเทศหนึ่งในขณะที่เขยฝรั่งบางคนตัดสินใจใช้บ้านปลายชีวิตหลังเกษียณอายุจากประเทศต้นทางมาใช้ชีวิตในชนบทอีสานซึ่งเป็นประเทศปลายทาง เขาใช้ชีวิตและใช้ภาษาสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ ในครอบครัวและชุมชนอย่างไร ลูกเลี้ยงที่เกิดจากสามีคนไทยและลูกที่เกิดจากสามีชาวต่างชาติ พูดภาษาอะไรได้บ้างและมีวิธีการเลือกแต่ละภาษาอย่างไร ใครมีบทบาทในการสอนภาษาดังกล่าว

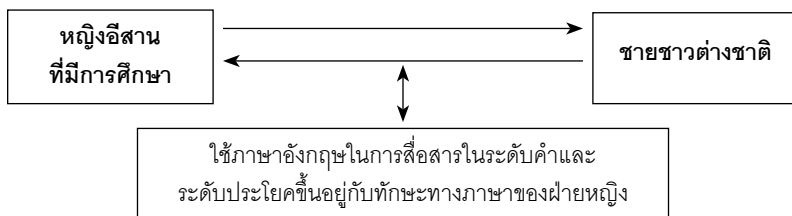
จากประเด็นปัญหาข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจจึงได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัย (Documentary research) ที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมหรือการแต่งงานข้ามชาติ การใช้ระเบียบวิธีวิจัยภาคสนามทางมานุษยวิทยา (Anthropological Fieldwork) รวมถึงการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in-depth interview) และสังเกตแบบทั่วไป (general observation) ในพฤติกรรมการใช้ภาษาของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสามีชาวต่างชาติและภรรยาชาวอีสาน กลุ่มตัวอย่างหญิงชาวอีสานโดยใช้วิธีเจาะจงจำนวน ๔ คนในจังหวัดอุดรธานี

บทความนี้จึงเป็นการพยายามอธิบายและตอบคำถามว่า หญิงชนบทอีสานไทยและชายชาวต่างชาติใช้ภาษาใดและกลวิธีใดในการสื่อสารระหว่างกัน และสื่อสารกับญาติพี่น้องของฝ่ายหญิง ลูกที่เกิดมาจากสามีเก่า และลูกที่เกิดมาจากการแต่งงานข้ามชาติ การสื่อสารมีการสัมผัสภาษา (Contact language) และการสลับภาษา (Code switching) กันอย่างไร

ภาษาและกระบวนการ: การสื่อสารในเบื้องต้น

กรณีที่ ๑ หญิงชนบทอีสานที่มีการศึกษา

แผนภาพที่ ๑ การสื่อสารของหญิงที่มีการศึกษา

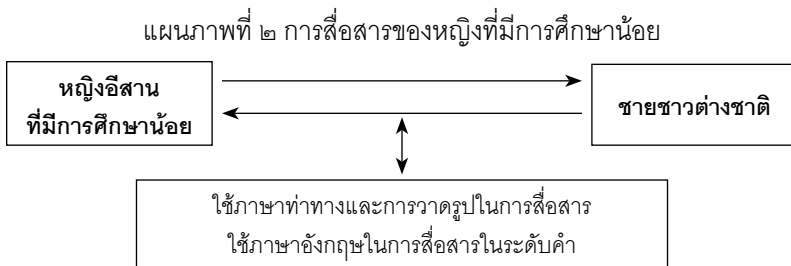
การใช้ภาษาและลักษณะภาษาที่ใช้จะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านการศึกษาของผู้หญิงเป็นหลักสำคัญรวมถึงวิธีการเชื่อมโยงของฝ่ายหญิงชาวไทยกับชายชาวต่างชาติที่กล่าวแล้วข้างต้น ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาที่มีความสำคัญภาษาแรกเพราะทั้งฝ่ายหญิงและชายต่างเลือกและใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทำความเข้าใจกระยะแรกเริ่ม แม้ว่าฝ่ายชายชาวต่างชาติจะไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ก็ตาม ปานทิพย์เจอสามีในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในขณะที่ นารีณ³

³ ชื่อที่ใช้ในบทความนี้เป็นชื่อสมมติขึ้นทั้งสิ้น

- ปานทิพย์ อายุ ๒๘ ปี อยุ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี สายวิทยาศาสตร์สุขภาพ ปัจจุบันมีแผนที่กำลังจะแต่งงานกับสามีชาวเยอรมันอายุ ๔๕ ปี
- นารีณ อายุ ๓๒ ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี สายมนุษยศาสตร์ แต่งงานกับสามีชาวอเมริกัน ปัจจุบันมีลูกสาวอายุ ๑,๗ ขวบและใช้ชีวิตในประเทศของสามีเป็นส่วนใหญ่ และมักจะกลับมาพำนักในประเทศไทยในช่วง มี.ค.-พ.ค. ของทุกปี
- ปราวณีย์ อายุ ๒๘ ปี สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) แต่งงานกับสามีชาวสวีเดน ปัจจุบันมีลูกชาย ๒ คนอายุ ๕ และ ๔ ขวบตามลำดับ อาศัยในประเทศของสามีเป็นส่วนใหญ่ และจะมาพำนักในประเทศไทยในช่วง ก.ย.-ต.ค. ของทุกปี

เจอสามีด้วยวิธีการแนะนำจากเพื่อน ทั้งคู่กล่าวว่าได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้วยการพูดคุย และหลังจากนั้นใช้วิธีการสื่อสารด้วยการแชตและการส่งอีเมลล์ น้ำรินกล่าวว่า แม้ว่าตนจะจบถึงระดับปริญญาตรีแต่ภาษาอังกฤษก็ไม่ได้ดีนัก สามารถพูดในระดับสื่อสารกันได้ในเบื้องต้น เธอใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในระดับคำ และสื่อสารภาษาอังกฤษในระดับประโยคอย่างง่าย ๆ เท่านั้น ซึ่งต่างจากปราณี ที่พบสามีในระหว่างการทำงานเป็นพนักงานต้อนรับในโรงแรมระดับห้าดาว ปราณี กล่าวว่าด้วยอาชีพของตนที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในการทำงานจึงไม่ได้เป็นปัญหาในการสื่อสารมากนัก ในขณะที่ปานทิพย์กล่าวว่าทั้งตนและสามีจะไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ แต่ทั้งสองต่างไปเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมเพื่อที่จะทำความรู้จักและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน กลวิธีการใช้ภาษาในการเชื่อมโยง คือ การใช้โปรแกรมแชตอินเทอร์เน็ต การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การพูดคุยผ่านโทรศัพท์ และการพูดคุยสนทนาแบบเห็นหน้า โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรกในการสื่อสารซึ่งกันและกัน

กรณีที่ ๒ หญิงชนบทอีสานที่มีการศึกษาน้อย

หญิงชาวชนบทอีสานที่แต่งงานกับชายชาวตะวันตกส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา เคยผ่านการสมรสกับสามีคนไทยมาก่อนและมีลูกติด ครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประกอบกับครอบครัวไม่มีรายได้เสริม และมีฐานะความเป็นอยู่ยากจน (บัวพันธ์ พรหมพักพิง : ๒๕๔๘, รัตนา บุญมัยยะ : ๒๕๔๘, ศิริรัตน์ แอสกุล: ๒๕๔๙ และ สุดารัตน์ ศรีจันทร์: ๒๕๔๙) การสื่อสาร

ในระยะเริ่มแรกของหญิงชนบทอีสานกลุ่มนี้จะใช้วิธีการเชื่อมโยงกับชายชาวต่างชาติ ๒ วิธีการด้วยกัน วิธีการแรก คือผ่านกลุ่มญาติพี่น้อง เพื่อน ที่มีสามีเป็นชาวต่างชาติเป็นคนติดต่อและแนะนำชายชาวต่างชาติให้ การใช้บุคคลที่ ๓ (ดังแผนภาพที่ ๒) ซึ่งเป็นญาติหรือเพื่อนเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างหญิงกับชายต่างชาตินั้น ในกรณีนี้ที่ ๒ หญิงที่ไม่มีทักษะในการใช้ภาษา บุคคลที่ ๓ จะต้องทำหน้าที่เป็นล่ามสลับภาษา (Code Switching) ระหว่างภาษาไทยหรือภาษาไทยถิ่นอีสาน กับภาษาของฝ่ายชายซึ่งอาจเป็นภาษาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ในขณะที่ฝ่ายหญิงเองต้องการสื่อสารกับฝ่ายชายก็จะสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการสื่อสารในระดับคำ หรือประโยคที่มีโครงสร้างอย่างง่าย

I like it (สิ่งที่ภาพหรือสิ่งของ)

You like (สิ่งที่ภาพหรือสิ่งของ)

I no have it.

Tomorrow I see you here.

นอกจากนี้หญิงชนบทอีสานจำนวนหนึ่งที่เชื่อมโยงกับชายชาวต่างชาติตามสถานบริการที่มีแหล่งท่องเที่ยวหลักสำคัญของประเทศไทย เช่น กรุงเทพฯ พัทยา ภูเก็ต สมุย ฯลฯ หญิงเหล่านี้มีทักษะในการพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารที่คล่องแคล่วโดยมีการเรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษจากการจดจำแม้ว่าภาษาอังกฤษของหญิงเหล่านี้จะไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ก็ตาม

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (บัวพันธ์ พรหมพักพิง : ๒๕๔๘, รัตนานุกุล ๒๕๔๘, ศิริรัตน์ แอสกุล: ๒๕๔๙ และ สุदारัตน์ ศรีจันทร์: ๒๕๔๙) รวมถึงการสัมภาษณ์พบว่า ฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายที่จะต้องเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของสามีซึ่งอาจเป็นภาษาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ โดยการเข้าอบรมเรียนภาษา ปานทิพย์เล่าว่าปัจจุบันเธอเข้ารับการฝึกอบรมภาษาที่กรุงเทพฯ และต้องเรียนภาษาเยอรมันซึ่งเป็นภาษาของสามี เธอกล่าวอีกว่า การเข้าประเทศของสามีมีความยุ่งยากมากกว่าอดีตที่ผ่านมา เธอต้องสอบภาษาเยอรมันให้ผ่านเกณฑ์ของประเทศปลายทางที่เธอจะเข้าไปอยู่กับสามีในอนาคต ในขณะที่ที่นักริน และปราวณีก์เช่นเดียวกันเธอต้องเรียนภาษาของสามีเพื่อให้สามารถสื่อสารและทำงานหารายได้ในประเทศของสามี ในขณะที่แม่นาง (อ่างในรัตนาน

บุญมัยยะ, ๒๕๔๘) “ผู้หญิงคนแรกในหมู่บ้านสวิส ในจังหวัดร้อยเอ็ดที่แต่งงานกับสามีชาวสวิสและอพยพไปต่างประเทศ แม่นางได้เรียนภาษาเพิ่มเติมและพยายามหาช่องทางในการทำมาหากิน ซึ่งเธอไม่ยอมขึ้นต่อกับเงินบำนาญของสามี”

จากการสัมภาษณ์สตรีที่มีสามีเป็นชาวต่างชาติและอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่าหญิงชนบทอีสานจะใช้ภาษาอังกฤษในระดับค่าประสมกับภาษาท่าทางและการวาดรูปเป็นสื่อในการสื่อสารกับชายชาวต่างชาติ ซึ่งสอดคล้องกับรัตนา บุญมัยยะ (๒๕๔๙) ที่กล่าวว่า “อุปสรรคสำคัญในช่วงแรกคือภาษา บางคู่อยู่ด้วยกันมาถึงสามเดือนโดยไม่พูดอะไรเลย ต้องสื่อสารกันโดยใช้ภาษาใบ้และวาดรูปเอาโดยทั่วไปสามีฝรั่งจะเป็นคนส่งภรรยาไปเรียนภาษาของสามี” ซึ่งอาจเป็นภาษาเยอรมัน อังกฤษ หรือภาษาอื่นๆ ตามแต่ประเทศหรือภาษาแม่ของสามีเป็นภาษาหลัก กรณีที่ ๒ นี้จะพบว่าหญิงชนบทอีสานแทบจะไม่ใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตหรือบริษัทจัดหาคู่ในการติดต่อสื่อสารเพราะ “การหาคู่ผ่านบริการจัดหาคู่ มีบริการที่แพง การหาคู่ผ่านอินเทอร์เน็ตหรือการติดต่อผ่านสื่อโฆษณาในนิตยสารไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากต้องใช้ทักษะการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่และภาษาอังกฤษซึ่งชาวบ้านไม่ถนัด” (รัตนา บุญมัยยะ, ๒๕๔๘: ๒๒)

ภาษาของสามีชาวฝรั่ง: การสื่อสารและความสำคัญที่ฝ่ายหญิงต้องเรียนรู้

ภายหลังการเรียนรู้และสานสัมพันธ์และทั้งคู่ตัดสินใจในการแต่งงานหรืออยู่กินด้วยกันอย่างเปิดเผย หลังการแต่งงานผู้หญิงมีการใช้ชีวิต ๔ รูปแบบด้วยกันคือ ๑. ทั้งหญิงและชายต่างอาศัยในประเทศของตนเอง หรือแยกกันอยู่ โดยหญิงอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ๒. ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยตามเมืองใหญ่หรือแหล่งท่องเที่ยว ๓. สามีอาศัยอยู่ในชุมชนหมู่บ้านร่วมกับฝ่ายหญิง และ ๔. ฝ่ายหญิงเดินทางไปอาศัยอยู่ในประเทศของสามี (บัวพันธ์ พรหมพักพิง: ๒๕๔๘) ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มที่ ๓ และ ๔ เท่านั้นคือ สามีอาศัยอยู่ในชุมชนของฝ่ายหญิง และฝ่ายหญิงอาศัยอยู่ในประเทศของสามี รูปแบบการพักอาศัยหลัง

แต่งงานทั้งสองดังกล่าวมีส่วนในการเรียนรู้และการเลือกใช้ภาษาของหญิงชนบทอีสานและสามีชาวต่างชาติ

ผู้หญิงชนบทอีสานที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติส่วนมากจะเคยไปอาศัยในประเทศของสามีส่งผลให้พวกเขาจะต้องเรียนรู้ภาษา เยอรมัน สวีเดน นอร์เวย์ หรือภาษาอังกฤษ ตามแต่ประเทศหรือภาษาแม่ของสามีชาวต่างชาติที่ตนสมรสด้วย การเรียนภาษาโดยมากเข้าอบรมตามสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนสอดคล้องกับบัวพันธ์ พรหมพักพิง (๒๕๔๘) ที่กล่าวว่า “หญิงที่ไปอยู่กับสามีที่ต่างประเทศต้องปรับตัวอย่างมากโดยเฉพาะเรื่องภาษา เป็นเรื่องที่ลำบากมากเพราะฟังไม่รู้เรื่องเลย และต้องเข้าไปโรงเรียนสอนเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองของประเทศของเขา” เช่นเดียวกับรัตนา บุญมรรยะ (๒๕๔๘: ๒๒) กล่าวว่า “ผู้ที่ไม่ไปก่อนและตั้งหลักได้แล้ว จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในด้านคำแนะนำและการจัดการเบื้องต้นในการทำวีซ่า การซื้อตั๋วเครื่องบิน แนวทางในการใช้ชีวิตต่างแดน การปรับตัว การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ การจัดหางานทำและการหาที่พักเบื้องต้นในระยะแรกที่ไปถึงช่วงประมาณ ๓ เดือนแรก”

ภาษาต่างประเทศซึ่งเป็นภาษาของสามีมีความสำคัญมากในกรณีที่หญิงชาวไทยตัดสินใจไปอาศัยอยู่ต่างประเทศกับสามีชาวต่างชาติ น้ำรินกล่าวว่าตัวกฎหมายของประเทศนอร์เวย์นั้นหากหญิงชาวต่างชาติที่ไปสมรสกับชาวนอร์เวย์จะต้องเรียนภาษานอร์เวย์เป็นจำนวน ๒๕๐ ชั่วโมงจึงจะสามารถขอต่อวีซ่าได้ นอกจากนี้ น้ำรินยังสอนภาษาไทยให้กับลูกครึ่งไทยนอร์เวย์ สอนสังคมและการปรับตัวให้กับหญิงไทยที่เพิ่งแต่งงานกับชาวนอร์เวย์อีกด้วย นอกจากนี้เธอยังสอนภาษานอร์เวย์ให้กับลูกติดที่เกิดจากสามีคนไทยที่ฝ่ายหญิงนำพาไปอาศัยในประเทศนอร์เวย์ จากกรณีของน้ำรินชี้ให้เห็นว่าทั้งภาษาไทยและภาษานอร์เวย์ (ภาษาฝ่ายสามี) มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากในการปรับตัวและการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

น้ำรินกล่าวว่าแม้เธอจะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรัฐบาลชื่อดัง แต่การสื่อสารภาษาอังกฤษกับสามีในระหว่างศึกษาคู่ใจกันนั้นก็ไม่ใช่เรื่องที่ย่ง่ายสำหรับเธอโดยมากเป็นการสื่อสารกันระดับคำและระดับประโยคอย่างง่ายเพราะสามีเธอเองก็พูดภาษาอังกฤษได้ไม่ดีมากนัก

หลังจากแต่งงานและตัดสินใจย้ายไปอยู่ประเทศนอร์เวย์กับสามีชาวนอร์เวย์ น้ำรินได้เข้าเรียนในสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนภาษาดังกล่าวโดย ๖ เดือนแรก เธอสื่อสารภาษานอร์เวย์ได้ในระดับคำ แต่การเรียบเรียงประโยคก่อให้เกิดความยากและสับสนกับเธอมากในระยะแรก หลังจากนั้นเป็นระยะเวลาถึง ๑ ปีเต็มเธอจึงสามารถสื่อสารภาษานอร์เวย์ได้ในระดับดี ปัจจุบันน้ำริน อาศัยอยู่ในประเทศนอร์เวย์และใช้ภาษาดังกล่าวมาแล้ว ๗ ปี

แผนภาพที่ ๓

การใช้ภาษานอร์เวย์ของน้ำริน

ก่อนการแต่งงาน หลังแต่งงาน น้ำรินอาศัยและใช้ชีวิตในประเทศนอร์เวย์

- ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกับสามีในระดับคำและประโยคอย่างง่าย	๐-๖ เดือน	- สื่อสารด้วยภาษานอร์เวย์ในระดับคำกับสามีและคนรอบข้าง - มีการสับสนการเรียงคำภาษานอร์เวย์ในประโยค - ใช้ภาษาอังกฤษสลับนอร์เวย์	๗-๑๒ เดือน	- สื่อสารภาษานอร์เวย์กับสามีและใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันในระดับดี
---	------------------	---	-------------------	--

ในกรณีที่สามีชาวต่างชาติมาอาศัยอยู่ในชุมชนของฝ่ายหญิง ซึ่งฝ่ายหญิงอาจเคยไปอาศัยในประเทศของฝ่ายชายมาก่อนแล้ว แต่อย่างไรก็ตามฝ่ายหญิงเองก็มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ภาษาของฝ่ายชาย ในงานวิจัยของ นิชกมล วาณิชชัง (๒๕๕๐: ๑๒๖-๑๒๗) พบว่ามีเพียงร้อยละ ๔ ที่หญิงไทยใช้ภาษาไทยกับสามีของตนเพียงอย่างเดียว และ ร้อยละ ๓๐ ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานร่วมกับภาษาของสามี จะเห็นว่า เป็นตัวเลขจำนวนไม่มากนักที่ชายชาวต่างชาติสามารถพูดภาษาไทยและหรือภาษาไทยถิ่นอีสานซึ่งเป็นภาษาของฝ่ายหญิงได้จากประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเป็นระยะเวลา

๖ ปีของผู้วิจัยเองพบว่าชายชาวต่างชาติที่เรียนภาษาไทยนั้นมียุทธประสงค์เพื่อการศึกษาต่อและประโยชน์ต่อการื้อในหน้าที่การงานและการสื่อสารในชีวิตประจำวัน มีจำนวนน้อยมากที่แจ้งว่าตนกำลังคบหากับหญิงชาวไทยและต้องการเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารกับหญิงคนรัก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าชายชาวต่างชาติมีความสนใจน้อยมากในการเรียนภาษาไทย ซึ่งส่วนมากเป็นการศึกษาด้วยตนเองและจดจำจากภรรยา มากกว่าเข้าเรียนในโรงเรียนหรือในสถาบันที่เปิดสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ

มีประเด็นที่น่าสนใจอยู่ว่าในการแต่งงานข้ามชาติซึ่งต้องมีการสื่อสารด้วยภาษาต่างๆ ข้ามวัฒนธรรม ฝ่ายหญิงชนบทอีสานจะเป็นฝ่ายที่จะต้องพยายามศึกษาและหาช่องทางในการเรียนรู้ภาษาของฝ่ายชายซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศมากกว่าที่ฝ่ายสามีชาวต่างชาติจะเรียนรู้ภาษาไทยหรือภาษาไทยถิ่นอีสานในการสื่อสาร ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของสกินเนอร์ (อ้างถึงในพัชรินทร์ ลาภานันท์ และคณะ, ๒๕๕๐) ได้กล่าวถึงการแต่งงานของชายชาวจีนกับหญิงชาวไทยไว้ว่า “ชายชาวจีนที่มีฐานะมั่นคง ฐานะทางเศรษฐกิจดีไม่ว่าจะเป็นพ่อค้า ข่างมีมือชาวนา ชาวไร่ และชาวสวนที่เป็นเจ้าของที่ดินจะแต่งงานกับหญิงไทยเกือบทั้งหมดสำหรับพ่อค้าชาวจีนที่มั่งคั่งจะมีภรรยา มากกว่า ๑ คน ภาษาแม้จะเป็นอุปสรรคหนึ่งของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมดูเหมือนจะไม่ใช่อุปสรรคที่กีดกันการแต่งงานระหว่างชายจีนกับหญิงไทย เนื่องจากโดยปกติชาวจีนเลือกเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเหตุผลทางธุรกิจการค้า” หากเปรียบเทียบสาเหตุและแรงจูงใจของหญิงชนบทอีสานที่แต่งงานกับชายชาวตะวันตกกับชายชาวจีนที่เข้ามาแต่งงานกับหญิงไทยในอดีตนั้น พบว่าอำนาจและผลประโยชน์ จากคู่สมรสเป็นแรงผลักดันให้ตนเรียนรู้ภาษาของอีกฝ่าย

ลูกครึ่ง : ภาษากับการเรียนรู้

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยพบว่า ชายต่างชาติส่วนใหญ่เป็นชายที่เกียศยนอายุจากงานและรับเบี้ยบำนาญยังชีพ ผ่านการแต่งงานและมีลูกมาแล้ว ชายต่างชาติบางคนหย่าร้างหรือภรรยาเสียชีวิตเมื่อมาแต่งงานกับหญิงชนบทอีสานที่เอาใจเก่งคอยปรนนิบัติดูแลจึงเปรียบเสมือนการเติมเต็มซึ่งกันและกัน

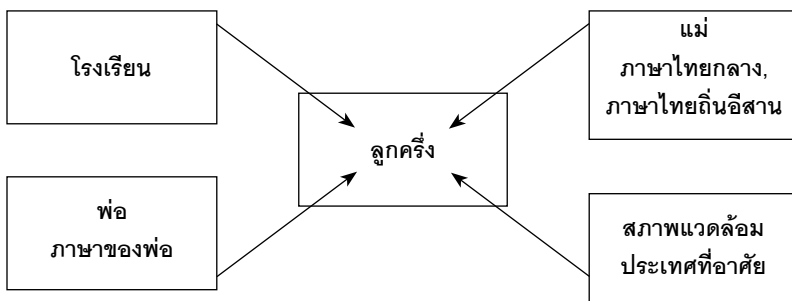
ของทั้งสองฝ่ายโดยฝ่ายชายได้รับการดูแลเอาใจใส่โดยมาใช้ชีวิตอย่างสงบ
ในบ้านปลายของชีวิต ในขณะที่ฝ่ายหญิงเองได้รับการสนับสนุนด้านความมั่นคง
ทางเศรษฐกิจ ชายและหญิงกลุ่มนี้ไม่นิยมบุตรในขณะที่ฝ่ายหญิงให้เหตุผลว่า
เมื่อสามีชาวต่างชาติเสียชีวิตไปจะเป็นภาระในการเลี้ยงดูบุตรในขณะที่ลูกยังมี
อายุน้อย (บัวพันธ์ พรหมพักพิง: ๒๕๔๘, รัตนา บุญมัยยะ: ๒๕๔๘, ศิริรัตน์
แอดสกุล: ๒๕๔๙ และ สุदारัตน์ ศรีจันทร์: ๒๕๔๙)

ในขณะเดียวกันก็มีคู่สามีภรรยาบางคู่ที่มีบุตรด้วยกัน ในกรณีนี้ฝ่ายชาย
ชาวต่างชาติจะมีอายุไม่มากนัก “ในคู่ที่แต่งงานแล้วมีลูก คนที่มีบทบาทสำคัญ
ในการอบรมสั่งสอนลูกคือแม่ ซึ่งเป็นคนไทยมากกว่าฝรั่งแต่อย่างไรก็ตามสามี
ชาวตะวันตกก็สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมทางภาษาของตนเองให้แก่ลูกได้
เพราะจะมีการพูดคุยกับลูกเป็นภาษาของพ่อ ดังนั้นเด็กพวกนี้จะมีความสามารถ
ในการสื่อสารได้ทั้งสองภาษา แต่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ หากเด็กคนนี้จะต้อง
เรียนอยู่ในโรงเรียนไทย ก็อาจจะทำให้มีทักษะในภาษาไทยได้มากกว่าภาษาพ่อ
เว้นแต่จะมีการส่งไปเรียนที่โรงเรียนนานาชาติ จะทำให้ปรับตัวให้ได้ดีกว่า
โรงเรียนไทย” (ศิริรัตน์ แอดสกุล, ๒๕๔๙:๓๐๒) การมีลูกที่เกิดขึ้นกับสามี
ชาวต่างชาตินี้เอง ส่งผลให้จังหวัดที่มีขนาดใหญ่และเป็นแหล่งท่องเที่ยวของ
ประเทศไทย เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ นครราชสีมา ขอนแก่น ภูเก็ต มีโรงเรียน
นานาชาติเกิดขึ้นเพื่อรองรับกับจำนวนลูกครั้งที่มียาจนและแนวโน้มที่มากขึ้น
ในโรงเรียนนานาชาติเหล่านี้แม้จะมีกระบวนการเรียนการสอนด้วยภาษา
ต่างประเทศแต่ทางโรงเรียนก็ได้เปิดสอนวิชาภาษาไทยให้กับนักเรียนชาวต่าง
ชาติ ลูกครึ่ง และเด็กไทย(ที่พ่อแม่นิยมส่งบุตรหลานมาเรียนโรงเรียนนานาชาติ)

การเรียนรู้ภาษาของเด็กที่เกิดมาจากสามีต่างชาติและหญิงไทยจะมี
ความแตกต่างกันอันเนื่องมาจากปัจจัย รูปแบบหลังการแต่งงานของของคู่สามี
ภรรยาที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ดังนี้ ลูกอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ในประเทศของ
พ่อ ลูกอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ในประเทศของแม่ ลูกอาศัยอยู่ในประเทศของพ่อ
ในกรณีที่พ่อและแม่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน ลูกอาศัยอยู่ในประเทศของแม่ในกรณีที่พ่อ
และแม่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน

การเรียนรู้ภาษาของเด็กแสดงได้ดังแผนภาพที่ ๔ ด้านล่างในกรณีที่ พ่อและแม่อาศัยอยู่ด้วยกัน ภาษาจะมีความหลากหลายยิ่งขึ้น ลูกจะได้เรียนรู้ ทั้งภาษาพ่อและภาษาของแม่ไปพร้อมๆ กัน ในขณะที่โรงเรียนหรือสภาพแวดล้อม และประเทศที่พ่อแม่และลูกอาศัยอยู่นั้นจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ซึมซับภาษา และ วัฒนธรรมของภาษานั้นๆ ได้ง่าย น้ำรินและปราณีซึ่งอาศัยในประเทศของสามีมีความคิดเห็นคล้ายกันว่าตนซึ่งเป็นแม่จะสอนภาษาไทยและพูดภาษาไทย กับลูกตลอดเวลาซึ่งพวกเธออ้างว่าการรู้หลายภาษาเป็นสิ่งที่ดี

แผนภาพที่ ๔ การเรียนรู้ภาษาของลูกครึ่ง

ภาษาไทยมีความจำเป็นในการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพที่ดีในเวลา ที่ลูกๆ มาเยี่ยมญาติพี่น้องที่อยู่ในประเทศไทยและยังสามารถสื่อสารกับคนไทย อื่นๆ ได้อีกด้วย ส่วนภาษาต่างประเทศซึ่งเป็นภาษาของผู้เป็นพ่อนั้น ฝ่ายชาย ผู้เป็นพ่อจะใช้ภาษาของตนกับลูก ในขณะที่โรงเรียนและสภาพแวดล้อมในประเทศ นั้นเด็กจะใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร จะเห็นได้ว่าลูกจะได้เรียนภาษาไทย หรือภาษาไทยถิ่นก็ต่อเมื่อแม่สอนให้พูดเท่านั้น นอกจากนี้ น้ำรินเล่าว่าเธอตัดสินใจ เลือกสอนภาษาไทยกลางให้ลูกสาววัย ๑ ปี ๗ เดือนด้วยเหตุผลความจำเป็น เมื่อลูกสาวต้องติดต่อสื่อสารกับทางราชการไทยโดยเธอกล่าวว่า

“บ่แน่นอนว่าเฮาอายุได้ แต่เพื่อนๆ เฮาที่เขาแต่งงานกับฝรั่งเฮาสอน ลูกเว้าแต่อีสาน บ่สอนให้ลูกเว้าไทยกลางตอนเมื่อ(กลับ)เมืองไทย เจ้าหน้าที่ตอมเฮาเว้ากับลูกเพื่อนของเฮาเขาฟังบู้เรื่อง เฮาเลยสิสอน ลูกเฮาเขาเว้าไทยกลาง เวลามีความจำเป็นติดต่อกับสถานที่ราชการ”

น้ำรินยังเล่าอีกว่า ลูกสาวของเธอยังสามารถพูดภาษาไทยถิ่นอีสานได้ บางคำจากการจำจดในซีดีเพลงลูกทุ่งอีสาน ดังนั้นภาษาไทยกลางของลูกสาวเธอ จึงมีการปนภาษาไทยถิ่นอีสานด้วยในระดับคำ เธอยังกล่าวว่าไม่กลัวจะมีปัญหา เมื่อเธอนำลูกมาเยี่ยมตาและยายที่อยู่เมืองไทยเพราะพ่อและแม่ของเธอทั้งคู่ สามารถพูดภาษาไทยกลางได้

ในขณะที่ลูกครึ่งบางคนอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ประเทศใดประเทศหนึ่ง เด็กกลุ่มนี้จะมีทักษะที่ดีในภาษาพ่อหรือภาษาแม่ที่ตนอาศัยอยู่ด้วย โดยเด็กที่อาศัยอยู่กับฝ่ายพ่อในต่างประเทศโดยที่แม่อยู่ที่ประเทศไทย แม้จะไม่มีรายงานการวิจัยแต่เด็กกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะพูดภาษาไทยไม่ได้เลย ในขณะที่เด็กอีกกลุ่มอาศัยอยู่กับฝ่ายแม่ในประเทศไทยโดยที่พ่ออยู่ต่างประเทศปัจจัยด้านประเภทของโรงเรียน (โรงเรียนไทย/โรงเรียนนานาชาติ) และแม่ (แม่สอนให้พูดภาษาของพ่อหรือไม่) เป็นปัจจัยสำคัญที่เด็กจะได้เรียนภาษาของพ่อหรือภาษาต่างประเทศ

พ่อ แม่ และลูก การสลับภาษา

การกลมกลืนวัฒนธรรมทางด้านภาษาของ พ่อ แม่ และลูกต่างล้วนส่งผลให้บุคคลดังกล่าว

เป็นผู้รู้หลายภาษา (Multilingual) โดยเฉพาะหญิงชนบทอีสานสามารถพูดได้ถึง ๔ ภาษาคือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยกลาง ภาษาอังกฤษ และภาษาของสามี ในขณะที่ลูกที่เกิดจากสามีชาวต่างชาติจะเป็นผู้รู้สองภาษา (Bilingual) คือภาษาต่างประเทศของพ่อและภาษาไทย (หรือไทยถิ่นอีสาน) ของแม่ แต่เด็กบางคนอาจเป็นผู้รู้หลายภาษาเช่นเดียวกันกับแม่ เช่น ภาษาต่างประเทศของพ่อ ภาษาต่างประเทศอื่นที่เปิดสอนในโรงเรียน⁴ ภาษาไทยกลาง หรือและภาษาไทยถิ่นอีสาน

น้ำรินและปราณี กล่าวว่าเธอจะพูดภาษาไทยกลางกับลูกตลอดเวลา แม้ว่าจะมีสามีร่วมอยู่ในเหตุการณ์ใดๆ ก็ตาม พวกเขาต่างบอกว่าจะพูดภาษา

⁴ ปราณีกล่าวว่าลูกชายทั้งสองของเธอเป็นผู้รู้สองภาษาคือภาษาไทยกลาง ภาษาสวีเดน ส่วนภาษาอังกฤษจะได้เรียนตอน ป.๑ ที่โรงเรียนในประเทศสวีเดน

ต่างประเทศ (ภาษาของสามี) กับลูกในกรณีที่มีสามีต้องการรับรู้ในเรื่องที่เธอพูดคุยกับลูกและในเวลาเร่งรีบที่เธอเองไม่มีเวลาสลับไปมาระหว่างภาษาไทยและภาษาของสามีเธอจะให้ภาษาของสามี จากเหตุการณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่า เวลา (ความเร่งรีบของเวลา) และการรับรู้ร่วมกันเป็นปัจจัยที่ทำให้พ่อ แม่ ลูก ใช้ภาษาต่างประเทศของสามีเพียงภาษาเดียว แต่เมื่ออยู่ในภาวะปกติและไม่มีความต้องการรับรู้ร่วมของสามี ผู้เป็นแม่จะสลับภาษาไปมาระหว่างภาษาไทยและภาษาต่างประเทศของพ่อ ในขณะที่ลูกเองก็จะมีการสลับภาษาตลอดเวลา เช่นกันคือระหว่างการใช้ภาษาไทยกับแม่และสลับไปพูดภาษาต่างประเทศเมื่อพูดกับพ่อ นิชกมล วานิชขัง (๒๕๕๐) ได้ศึกษาการแต่งงานข้ามชาติของสตรีกับการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อครอบครัวและชุมชนในจังหวัดอุดรธานี และสำรวจการใช้ภาษาของสามีชาวต่างชาติที่มาอาศัยอยู่ในชุมชนของฝ่ายหญิง ๕๐ คน พบว่าภาษาที่แม่พูดคุยกับลูกนั้นแยกได้ตามตารางดังนี้

ตารางการใช้ภาษาของหญิงไทยอีสานที่สื่อสารกับบุตรที่เกิดจากสามีชาวต่างชาติ
(นิชกมล วานิชขัง: ๒๕๕๐)

ภาษาที่แม่ใช้กับบุตร	จำนวน	ร้อยละ
ภาษาไทยภาคกลาง	๗	๑๔
ภาษาไทยถิ่นอีสาน	๕	๑๐
ภาษาอังกฤษ	๑๖	๓๒
ภาษาเยอรมัน	๘	๑๖
ภาษาฝรั่งเศส	๒	๔
ใช้มากกว่า ๒ ภาษา	๑๒	๒๔

จากตารางจะเห็นว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๒ ใช้ภาษาอังกฤษกับลูก รองลงมาคือใช้ภาษาทั้งสองภาษาในลักษณะที่เป็นภาษาไทยถิ่นอีสานกับภาษาอังกฤษ และภาษาไทยกลางกับภาษาชาติอื่นๆ ตามผู้ที่เป็นพ่อโดยมี ร้อยละ ๑๐ ที่แม่ใช้ภาษาอีสานกับลูกเพียงอย่างเดียว นิชกมล วานิชขัง

(เรื่องเดียวกัน) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างครอบครัวของสตรีสามีและบุตร จะเน้นในการทำความเข้าใจกันและกันมากกว่าที่จะเน้นความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

ลูกที่เกิดจากสามีเก่า: ภาษาและการเรียนรู้

หญิงชนบทอีสานหลังจากที่แต่งงานและไปปักหลักรวมถึงตั้งตัวในประเทศของสามีชาวต่างชาติแล้ว หลายคนได้นำลูกที่เกิดจากสามีเก่าไปเลี้ยงดูที่ต่างประเทศด้วย นิตยา⁵ พาลูกของเธอที่เกิดจากสามีคนไทยไปตั้งรกรากและประกอบอาชีพที่ต่างประเทศ โดยพวกเขาต้องเรียนภาษาและปรับตัวให้เร็วเพื่อที่จะสามารถประกอบอาชีพในประเทศของพ่อเลี้ยงได้ ในกรณีของนิตยาเธอได้นำลูกไปอยู่ด้วยในขณะที่ลูกเธอโตแล้ว แต่ขณะหญิงชนบทอีสานหลายคนได้พาลูกเธอไปอยู่ด้วยในขณะที่พวกเขายังเด็ก เด็กเหล่านี้จะได้รับการเรียนภาษาเพื่อเป็นการปรับตัวก่อนเข้าโรงเรียนของประเทศนั้นตามปกติ

ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาศึกษาการเรียนรู้ภาษาและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของลูกที่เกิดจากสามีเก่าในชีวิตประเทศปลายทาง เพราะเด็กเหล่านี้อยู่ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมใหม่ โดยมีแม่ชาวไทยและพ่อชาวต่างชาติว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารและการปรับตัวอย่างไร เพื่อนำผลวิจัยดังกล่าวไปปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยที่นำารีนกล่าวว่าเธอเองยังมีบทบาทคอยเป็นพี่เลี้ยงให้เด็กไทยที่ติดตามแม่ไปอยู่ที่ประเทศนอร์เวย์ในช่วงเวลาที่เด็กดังกล่าวเข้าชั้นเรียนภาษาของประเทศนอร์เวย์ด้วย

⁵ นิตยา อายุ ๕๐ ปี มีลูกกับสามีเก่าด้วยกัน ๓ คน (อีกคนเสียชีวิต) เธอได้พาลูกทั้ง ๒ ในขณะที่มีอายุได้ ๒๔ และ ๑๖ ปีไปตั้งรกรากและประกอบอาชีพในประเทศของสามี (ประเทศนอร์เวย์) ปัจจุบันลูกสาวของนิตยาที่เกิดกับสามีคนไทยได้แต่งงานกับชายชาตินอร์เวย์ปัจจุบันนิตยามีลูกกับสามีชาวต่างชาติอายุ ๑๐ ปี

รูปที่ ๑ บทบาทหญิงไทยในต่างแดนหญิงไทยบางคนเข้าไปมีบทบาทในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

รูปที่ ๑ การอบรมภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการปรับตัวของหญิงไทยที่เพิ่งเข้าไปอยู่ประเทศนอร์เวย์

เขยฝรั่งและการปรับตัวของชุมชน

หลังจากที่ชายชาวต่างชาติแต่งงานกับหญิงไทยแล้วชายชาวต่างชาติบางคนได้ตัดสินใจมาอยู่ในชุมชนของฝ่ายหญิง จะเห็นได้จากบ้านที่พักอาศัยที่มีรูปทรงทันสมัยและมีขนาดใหญ่โต หลายชุมชนได้ตั้งให้เขยฝรั่งเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีผูกเสี่ยว เป็นต้น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การเข้ามาประเทศไทยพบทั้งในรูปแบบการอยู่ในชุมชนของฝ่ายหญิงแบบถาวรหรือการอยู่แบบชั่วคราว

เขยฝรั่งบางคนจะเรียนรู้ภาษาไทยในระดับต่างๆ เพื่อใช้สื่อสารอย่างง่ายกับครอบครัวของฝ่ายหญิงรวมถึงการใช้บริการตามสถานบริการตามแหล่งท่องเที่ยวในเมืองไทย เช่น โรงแรม ห้างสรรพสินค้า แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ขึ้นอยู่กับความสนใจและความสามารถ โดยชายชาวต่างชาติจะตกทายกับพนักงานคนไทยด้วยภาษาไทยอย่างง่ายและจะสลับไปพูดภาษาของตนกับภรรยาชาวไทยเมื่อต้องการสื่อสารกับพนักงานโดยภรรยาจะทำหน้าที่เป็นล่าม ในกรณีที่พนักงานคนไทยสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ชายชาวต่างชาติจะสื่อสารกับพนักงานโดยตรง ในขณะที่เดียวกันภรรยาชาวไทยเองก็จะสลับภาษาไปมาระหว่างภาษาไทยกับภาษาของสามีชาวฝรั่งทั้งนี้เนื่องมาจากอำนาจในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการอยู่ที่ชายชาวต่างชาติว่าพอใจหรือไม่

การใช้ภาษาไทยของชายชาวต่างชาติเองได้ก่อให้เกิดความประทับใจกับแม่ของปานทิพย์ เมื่อครั้งสามีของปานทิพย์ที่เป็นชาวเยอรมันมาเยี่ยมและพบเธอที่ประเทศไทยครั้งแรกแม้จะเป็นการสื่อสารอย่างง่ายก็ตาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชายต่างชาติเองก็พยายามที่จะเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของหญิงชนบทไทย

ในครอบครัวของหญิงชนบทไทยบางครอบครัวมีความรู้และการศึกษาน้อยและในบางครอบครัวญาติพี่น้องหลายคนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี รวมถึงของครัวของปานทิพย์ด้วย แม่ของปานทิพย์เล่าว่าเธอเองพยายามสื่อสารกับสามีของลูกสาวด้วยประโยคอย่างง่าย ส่วนมากใช้การชี้รูปภาพประกอบการสื่อสารด้วยท่าทางและภาษาอังกฤษในระดับคำ เธอกล่าวว่า “น้ำบักล้าถามหยังหลาย ย่านเขาตอบมาหลายความแล้วสิฟังไม่รู้เรื่อง เวลาอยากรู้หยังกะสิให้ลูกชายคนโตหรือปานทิพย์เองเป็นคนสื่อสาร”

ในงานของนิชกมล วานิชชัง (๒๕๕๐) กล่าวว่า “สมาชิกในครอบครัว มีการพูดคุยกับเขยต่างชาติ ร้อยละ ๘๔ ในขณะที่สามีชาวต่างชาติมีการพูดคุยกับเพื่อนบ้านเป็นครั้งคราวไม่สม่ำเสมอร้อยละ ๖๖ ส่วนอีกร้อยละ ๓๔ เป็นกลุ่มที่มีการพูดคุยอย่างสม่ำเสมอ” การสื่อสารกับคนต่างวัฒนธรรมของคนต่างถิ่นเมื่อเข้ามาอยู่ในถิ่นใหม่สังคมใหม่ล้วนเป็นอิทธิพลต่อชุมชนไม่ทางตรงหรือทางอ้อม อาทิ เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน สภาพแวดล้อมบ้านที่อยู่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลงให้มีรูปแบบและขนาดที่ทันสมัยในแบบสังคมเมือง มีร้านค้าต่างๆ เกิดขึ้นเกิดการไหลเวียนของเม็ดเงินในชุมชน ในขณะที่การสัมผัสภาษาต่างชาติกับภาษาไทยจะเกิดขึ้นในชุมชนในลักษณะการสื่อสาร กล่าวคือ ชายชาวต่างชาติเองก็ใช้ภาษาไทยกลางหรือไทยถิ่นอีสานสื่อสารกับคนในชุมชน ในขณะที่คนในชุมชนก็พยายามใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษสื่อสารกับชายชาวต่างชาติ

การที่หญิงชนบทอีสานแต่งงานกับสามีฝรั่งจะรับและผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันตก เช่น อาหาร การแต่งกายที่ทันสมัย การมีบ้านหลังใหญ่พร้อมเครื่องอำนวยความสะดวก รถยนต์และที่สำคัญ การรับภาษาของสามีเข้ามาใช้ “หญิงบางคนมีความสัมพันธ์ระหว่างตนและชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงกับชาวบ้านโดยทั่วไปที่มากขึ้นทั้งนี้เพราะสามารถพูดภาษาต่างประเทศได้แม้ว่าจะพูดได้ไม่เต็มที่ไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ก็ตาม รวมถึงการมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ทำให้บางส่วนมองว่าตนเองเป็นอีกชนชั้นหนึ่งของสังคม แต่อีกกลุ่มมีลักษณะต่างไปโดยสิ้นเชิงคือ เกือบตัว เพราะบางส่วนรู้สึกว่าการมีปมด้อยที่ต้องมาแต่งงานกับชาวต่างชาติ โดยเฉพาะสตรีที่เคยทำงานในลักษณะขายบริการทางเพศมาก่อน” (นิชกมล วานิชชัง, ๒๕๕๐: ๑๑๕) ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงที่มีสามีเป็นชาวต่างชาติกับชุมชนนั้น หญิงบางกลุ่มจะเป็นที่นับหน้าถือตาของคนในชุมชนในขณะที่อีกบางกลุ่มจะเกือบตัวไม่สื่อสารกับคนในชุมชนนักเพราะการเชื่อมโยงเข้าสู่เส้นทางการมีสามีชาวต่างชาตินั้นพวกเธอเหล่านั้นได้ประกอบอาชีพที่สังคมไม่ยอมรับมาก่อน เช่น การขายบริการทางเพศ ดังนั้นไม่ใช่หญิงทุกคนจะได้รับการยอมรับและการสานสัมพันธ์กับคนในชุมชน

การมีสำเนียงภาษาต่างชาติดั้งเดิมในชุมชนก่อให้เกิดพฤติกรรมการเลียนแบบหรือเอาอย่าง ทั้งนี้ในบางชุมชน “มีการรวมตัวกันของคนในชุมชน จำครุมาสอนภาษาให้คนในชุมชนเพื่อจะมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต และนอกจากนั้น การเรียนรู้ภาษายังเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตหลังแต่งงาน” (บัวพันธ์ พรหมพักพิง, ๒๕๔๘: ๑๐๙) พฤติกรรมการเลียนแบบก่อให้เกิดการตื่นตัวของคนในชุมชนเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพื่อให้สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้

สรุป

ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันทางด้านเชื้อชาติและภาษาได้เข้ามาอยู่และทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวและในชุมชน ความหลากหลายของภาษาของคนที่อยู่ร่วมกันในครอบครัวหรือในชุมชนมีจำนวนภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น เช่น ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยกลาง ภาษาอังกฤษและหรือภาษาของสามี (เยอรมัน นอร์เวย์ สวีเดน ฯลฯ) การเป็นผู้รู้หลายภาษาของหญิงชนบทไทย และของสามีชาวต่างชาติเองส่งผลให้เกิดการเลือกใช้ภาษาของลูกที่เกิดขึ้นรวมถึง ลูกติดที่เกิดจากสามีคนไทย คนในครอบครัวของฝ่ายหญิงและคนในหมู่บ้านอีกด้วย วัฒนธรรมด้านต่างๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางด้านภาษาถูกกลืนเข้าไปเข้าตามเชื้อชาติของผู้เป็นพ่อ

การเติบโตของจำนวนโรงเรียนนานาชาติที่ขยายไปยังหัวเมืองใหญ่ทั่วประเทศไทยเป็นดัชนีที่สามารถชี้วัดได้อย่างหนึ่งว่าในสังคมไทยเองโดยเฉพาะสังคมชนบทอีสานเป็นชุมชนผู้รู้หลายภาษา ตัวหญิงไทยเอง ลูกครึ่งที่เกิดจากสามีชาวตะวันตก รวมถึงเด็กไทยที่พ่อแม่นิยมส่งลูกเข้าเรียนโรงเรียนนานาชาติ เด็กเหล่านี้จะกลายเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่กลายเป็นวัฒนธรรมลูกผสม (Cultural Hybridity) เด็กไทยหรือเด็กต่างชาติเองมีแนวโน้มอ่านไม่ออกเขียนภาษาไทยไม่ได้ อธิติพลของภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทยถิ่น หรือภาษาไทยกลางเองล้วนได้อธิติพลซึ่งกันและกันทั้งสิ้นซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่นักภาษาศาสตร์จะได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อประโยชน์ทางวิชาการกันต่อไป

บรรณานุกรม

- ชัยพล พลเยี่ยม. (๒๕๔๒). **วิถีชีวิตของหญิงชนบทอีสานที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติกรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา (เน้นสังคมศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ณิกมล วานิชขัง. (๒๕๕๐). **การแต่งงานข้ามชาติของสตรีกับการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อครอบครัวและชุมชนในจังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิลอุบล บัวงาม. (๒๕๔๕). **การสื่อสารต่างวัฒนธรรม และทัศนคติของคู่สมรสไทย-อเมริกันเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวและเครือญาติ**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชาวทวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัวพันธ์ พรหมพักพิงและคณะ. (๒๕๔๘). **การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสาน**. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัชรินทร์ ลาภานันท์ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ และเยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ. (๒๕๕๐). **“การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: การศึกษาสถานภาพองค์ความรู้”**. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพหุลักษณะลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เมตตา วิวัฒนานุกูล(กฤตติวิทย์). (๒๕๔๘). **การสื่อสารต่างวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เย็นจิต ถิ่นขาม. (๒๕๕๒). **การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงไทยกับชายญี่ปุ่น**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัตนา บุญมัยยะ. (๒๕๔๘). **ภรรยาฝรั่ง: ผู้หญิงอีสานกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม**. วารสารลุ่มน้ำโขง ๑, ๒: ๑-๕๔.

- _____. (๒๕๔๘). **พินิจวัฒนธรรมร่วมสมัยผ่านปรากฏการณ์สังคมเรื่องกรรยาฝรั่ง:ประสบการณ์ของผู้หญิงอีสานกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม**. วารสารภาษา
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (๒๕๔๙). **การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในเขตจังหวัดอุดรธานี**. คุษฏินิพนธ์ปริญญาคุษฏิบัณฑิตสาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (๒๕๔๙). **แต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในเขตจังหวัดอุดรธานี**. วารสารมหาวิทยาลัยรามคำแหง. ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๓.
- สุดารัตน์ ศรีจันทร์. (๒๕๔๙). **ความมั่งคั่งของครอบครัวไทยที่มีสามีเป็นชาวต่างชาติในจังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (๒๕๕๐). **ภาษาศาสตร์สังคม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Roger T. Bell. (1976). **Sociolinguistics**. Made and printed in Great Britain by Billing & Sons Ltd. Guildford, London & Worcester.